

ПІЗНАЙТЕ ПРАВДУ
А ПРАВДА
ОСВОБОДИТЬ ВАС.

ПРАВОСЛАВНИЙ ВІСТНИК

ЗА НАРІД
І
ЗА ВІРУ.

THE ORTHODOX HERALD

ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В КАНАДІ.

РІК II.

ВІННІПЕГ, МАН. ЛИПЕНЬ, 1925

ЧИСЛО (16) 7

„ЦІХА МША“.

В перемиській „Українській Голосі“ помістив др. Андрій Чайківський слідує статтю під повисшим заголовком:

Оден селянин латинник питає мого товариша-адвоката, що то є „перша авдієнція“, при якій ніхто його не питає нічого, не було „тлумачення“... Мій товариш дав йому таке влучне поучення: „Перша авдієнція, небоже, то так як латинська тиха служба божя: заплатив ти два срібні, постояв, клякав, нічогісько не розумів і пішов до дому“... І мужик зрозумів відразу.

Мені сей правдивий анегдот приходить частенько на думку, коли прийду до церкви на „читану службу божу“. Нічого не чую, хіба від часу до часу дзвінок, коли треба клякати, бачу, як священник читає євангеліє, коли говорить „вірую“, тай більше не знаю нічого. І в тій „тихій службі божій“ має кристалізуватися наш цінний величавий обряд, наші східні церемонії та співи, котрі так захоплюють віруючу людину і приковують до своєї церкви?... А ті „ціхі мши“ так завелися по наших містах і містечках, де є бодай двох священників, що „співана служба божя“ правиться для протонароддя, бо вся інтелігенція вдоволяється тихою службою, а співаною не цікавиться. І не можна сього брати й за гріх, проти заповідей церковних, бо вони вимагають від вірних приязности на службі божій в неділі і свята. До того ще ультрамонтанські догматисти пояснюють для полєкші сумління вірних, що вистарчить бути на кінці одної служби божої і на початку другої іншої.

Над сим не буду перечитися, а діло у тому, що через те занепадає наш обряд, наш спів, і змагається байдужість до того всього, що є сутю нашої церкви. Для нашої інтелігенції став обряд і церковний спів „terra incognita“ (незнаним краєм). Завважати се можна на співаних службах божих, де співає хор інтелігентів. Поза ті співи, що зложені в ноти, не вміє нічого. Відспівання кондаків, тропарів, прокименів і причасників полишається дякови, бо ніхто з членів хору того не втне. А вже й не говорити про утрені і вечірні...

О скільки мені відомо з найблизшого оточення катехити перестали того вчити в школах, як се водилось за давних добрих часів, а на похоронах то хор інтелігентів не знає, що відповісти священникові, і оглядається на дяка. Праця „невидимої руки“ йде у сьому напрямку і веде систематично до того, щоб наш східний, прегарний обряд зробити народови вірних байдужим, і поставити нашу церкву на рівні з римською. Тоді перехід на латинство буде ділом одного дня. Коли так піде далі, то й священники забудуть співати... бо де-ж вони того навчатися? Де поділися наші славні хори питомців духовних семинарів? Їм вже не дозволяють ординарїяти співати в церкві... А прецінь кождому Українцеві, що любить свою церкву, стає болючо жаль минулого. Він згадає ті часи з своєї молодости, коли враз з дяками співав в церкві: „світе тихий“...

Я приготований на се, що багато читачів посміється з тих моїх зітхань, та я дивлюся на сю річ зовсім поважно. Побиваємося за нашу церкву, стаємо в обороні її прав навіть проти наших владиків, колишніх наших заступників, і „князів церкви“, — а не хочемо звертати уваги, що наш обряд, душа нашої церкви пропадає. Придивитися до сього вдумчиво бачиться, що нам дали за наше величаве богослуження лихий сурогат в тихих читаних службах божих. Тим сурогатом присипляється нашу чутливість на те, що в нашому обрядові є найкраще.

Цікаво воно роздивитися, звідкіля взялися в нашій церкві читані служби божі, бож се не наше. До р. 1718 не було того в нашій церкві. Що лиш заможський синод обдарував нас тою благодатю, буцім то для нашої вигоди, а на ділі для того, щоб нас відзвичаїти від нашого величавого співного обряду. І ми згодом вже так привикли до тієї причипки, що не бачимо у тому небезпеки для нашої церкви, а навпаки бачимо її практичність. І так кажуть, що треба правити богослуження для молоді шкільної, котрої не можна довго в церкві задержувати. Я гадаю, що сьому ли-

хови можна в такий спосіб зарадити, щоб наші служби для молоді скоротити, а всеж вона лишиться співаною.

В наших богослуженнях можна пропустити ектеїю про оглашених, котра не має у нас практичного примінення, бо тепер оглашені до церкви не ходять. Відтак можна пропустити ті уступи з інших ектеїй, які повторяються кілька разів. Як би такі скорочення перевести, тоді співане богослуження не тревало би довше як $\frac{3}{4}$ години, а стільки часу перейшло би для молоді при співі не так томлячо, як ті мовчазливі, камедульські богослуження тихі, котрі нічим не притягають душі присутніх. Душею нашого східного обряду є спів. Хто в церкві співає, той двічі молиться.

В римській церкві є ще либонь і тепер правилом: „мулієр тацеат ін еклезія (жінка має в церкві мовчати). Та сього вже і по костелах непридержується, а у нас то і до мужчин, до усього загалу вірних хочуть сю мудроту пристосувати.

По сьому ми повинні мов ті безсловесні тварини „малчать, не разсуджати і послушати“, що скажуть. По такому регламенті заведено у нас унію берестейську, в заможському синоді змінено односторонно наші східні богослуження, поначіплювано нам ріжних латок з римської церкви, заведено читані служби божі, а все у тій цілі робить се „невидима рука“, щоб нас відчужити від обряду, від співу, змінити наш обряд на таку мертвеччину, що вірним стане однако-вісенько ходити до костела, або до церкви. Та хоч ми тепер прибиті з усіх боків, хоч мусимо вести боротьбу з нашими владиками, чого досі у нас не було, тож все ще найдемо такі засоби, що наша церква мусить бути такою, якою вона має право бути, себто народною і живою, і все те мусить з неї уступити, що для неї шкідливе, і що їй стало накісене. Тому у нас заходить пекуча потреба скликання провінціального синоду. Тільки ми мусимо при тім рішучо застеретися, що сей синод має відбутися по канонам часної східної церкви. Церкву становлять духовенство і вірні. В синоді мусять взяти участь і мряне, і то з вибору, а не лише запрошені, ті, котрі владикам подобаються. Так було заведено на послідньому синоді львівському, де запрошено з світських людей одного професора д-ра Шараневича, котрому мнс. Чіяска враз з його прислужником владикою Сильвестром Сембратовичем не хотіли позволити говорити.

У нас тепер стільки пекучих справ назбиралося, котрих палїятивами і владичими розпорядками на борзі не дається поладнати. Належать сюди 1) очищення нашого обряду по нашим старинним зразкам, і заведення всього богослуження в народній живій мові, 2) справа целїбату і конкордату, 3) унормовання нашого становища до Риму, і багато інших справ. Як наші владика не зроблять сього в найблизшому часі, то ми самі візьмемося за діло. Як корабель неминуче потапає, то пасажири сідають на ратункові човни, і стараються чим скорше відплисти як найдалше від місця катастрофи, щоб їх не захопив вир поринаючого корабля у пропасть. Ми уняти боронитимемо нашої церкви східної, котру ми зробили по часті народною*), а коли побачимо, що нічого не вдіємо, тоді і ми будемо шукати виходу деінде.

*) Хибною є думка, що уняцька церква була відразу народною, та що вона причинилася до освідлення Українців під національним оглядом. Було навпаки. Ще до недавна проголошувало в наших уняцьких церквах проповіді по польськи. Аж згодом, коли свідомість національна зросла в силу, мусіли нам проповідувати живою мовою і видано молитовники в народній мові. Позатим остала мертва церковна мова навіть в євангелїю, і покутє там до нині в богослуженнях, а се хіба не ціхує національності в церкві.

СЛОВА МУДРОСТИ.

Правдиві слова не бувають приємні. Приємні слова не бувають правдиві.

Добрі — не бувають суперечні. Суперечні — не бувають добрі.

Мудрі — не бувають вчені. Вчені — не бувають мудрі. Свята людина нічого не збирає, а чим більш робить для других, тим більш здобуває.

Небесний розум робить добро, але не чинить шкоди. Розум святої людини примушує її робити, а не сперечатись.

Ляо-Тсе.

ПРОМОВА ЕПИСКОПА ШТРОСМАЄРА ПРО ПАПСЬКУ НЕПОМИЛЬНІСТЬ.

(Дальше).

Мовчанка тих святих мужів про першєнство св. Петра, післання котрих становлять частину канона богодуховенного писання, завжди представлялась мені сумнівною і неможливою, колиб Петро був папою, а також непростимою так само, як колиб Тіер, пишучи історію про Наполеона Бонапарте, забув назвати його імператором.

Я бачу перед собою одного із членів собора, котрий, показуючи на мене пальцем, говорить: „Ось єпископ-схизматик, котрий прийшов до нас в овечій шкурі“.

Ні, ні, високоповажані Браття, я не прийшов на се торжественне зібрання, як злодій вікном, але дверми, як і ви самі; стан єпископа дав мені право на се, так само, як моя християнська совість примушує мене висказати щиро те, що я уважаю правдою.

А що мене ще більше здивувало, то мовчанка самого св. Петра. Колиб він був справді тим, чим ми називаємо його тепер, то є намісником Ісуса Христа на землі, то він з певністю був би знав про те, а коли знав, то чому ані разу не поведився так, як папа? Він міг був се зробити в день п'ятдесятниці, коли виголосив свою першу промову, — але не зробив; на соборі в Єрусалимі, — але не зробив; в Антіохії, — але не зробив. Він також не ставить себе папою ні в першій, ні в другій своїй післанню до церков, отже чи можете ви, високоповажані браття, представити собі св. Петра як папу?

Отже, коли ви доказуєте, що він був папою, то рівночасно мусите також доказувати, що він нічого про те не знав.

А тепер запитаю кожного розсудного і думаючого чоловіка: чи можливі ці два факти разом? Повернімо до початку. Я говорю, що церква за часів апостолів ніколи не думала, що повинен бути якийсь-то папа. А коли ми хочемо доказати противне, то мусимо попалити всі святі писання, або їх цілковито злегковажити.

Та я чую зі всіх сторін: „Хіба-ж св. Петро не був в Римі? Хіба-ж не був він в нім розп'ятий вниз головою? Чи не в тім вічнім місті знаходиться катедра, з котрої він учив, вівтар при котрім він відправляв божественну Літургію?“

Високоповажані Браття! Що св. Петро був в Римі, се самий тільки переказ. Коли-б він і був навіть римським єпископом, то і тоді як ви з сего єпископства доходите до першєнства?

Скарлігер, один з наученіших людей, не побоявся сказати, що єпископство св. Петра і його перебування в Римі повинні бути зачислені до смішних легенд. (Численні крики: Заткайте йому уста, хай він забирається з катедри!).

Високоповажані Браття! Я готов замовчати, але чи не ліпше на таким зібранню, як наше, розсліджувати все після заповідей апостольської віри, які все справедливі? Високоповажані Браття, ми маємо такого свідка, перед котрим мусимо склонитися і мовчати всі, не виключаючи його святости Пія IX. ТОЙ СВИДОК — СЕ ІСТОРІЯ.

Вона не легенда, яку можна перероблювати так, як ганчар перероблює глину на горшки; противно, вона подібна діамантові, яким вирізується на склі незатерті слова. Коли дотепер опираючись тільки на історію, я не знайшов ніяких слідів папства в апостольських часах, то се не моя вина, а вина історії. Чи хочете поставити мене в положення брехуна? Скажіть, на милість, коли тільки можете!

Чую з правого боку слідуєчі слова: „Ти ести Петр, і на сім камені Я збудую церкву Мою (Матей XVI)“.

Я зараз готов відповідати на сей закид, мої високоповажані Браття, але нім се зроблю, я бажаю познакомити вас з результатом моїх історичних пошукувань.

Не знайшовши ніяких слідів папства в апостольських часах, я сказав собі: я знайду те, за чим шукаю, в літописях церкви. Так, говорю ясно, я шукав папи в перших чотирох століттях і не знайшов його.

Сподіюся, що ніхто з вас не сумнівається щодо великого авторитету святого єпископа іпсонійського, великого і блаженного Августина. Той благочестивий учитель, гордість і слава католицької церкви, був секретарем Мелівійського Собора. В постановках того високоповажаного зібрання наводяться слідуєчі слова:

„Хто хоче звертатися (апелювати) до тих, котрі находяться по тій стороні моря, той нігде не буде прийнятій до церкви в Африці“.

Африканські єпископи вважали римського єпископа таким маловажним, що карали вилученням з церкви тих, котрі хотілиб жалуватися перед ним.

Ті самі єпископи на шестім Картагінським Соборі під

проводом Аврелія, єпископа того-ж міста, писали до Келестинія, римського єпископа, перестерігаючи його, щоби він не важився приймати скарг ні від африканських єпископів, ні від священників і клеру і що він не повинен більше присилати своїх легатів чи уповажнених, та що він не повинен заводити в церкві людської гордості.

Сам факт, що римський патріярх старався з найранших часів здобути собі найвищу власть в церкві показує, що він ніколи не мав тої власти, яку приписують йому ультрамонтани. Колиб він мав найвищу власть, то як могли африканські єпископи і св. Августин — перший між ними — осмілитися не дозволити вносити скарг проти їх постанов перед його (папським) найвищим трибуналом?

Я без страху признаю, що римський патріярх займав перше місце. В однім із законів Юстинія говориться: „Згідно з постановами чотирох соборів ми постановляємо, щоби святійший папа старого Риму був першим між єпископами і щоби найсвятійший архієпископ царгородський нового Риму був другим“. Отже склонись перед першєнством папи, — скажете мені. Але не спішіться так, високоповажані Браття, з припущеннями, немов би то закон Юстинія був написаний в користь вашої науки.

Першєнство є одно, а власть юридична (законна) друге! Представмо собі, на примір, що в Флоренції відбувається собор всіх єпископів того королівства. Першєнство на тім соборі було би зпевністю віддане примасови Флоренції, так як на сході було би віддане патріярхови царгородському, а в Англії архієпископови кантербурійському. Але ні один, ні другий, ні третій із занятого ним становища не може претендувати на юрисдикцію відносно своїх побратимів — єпископів.

Значіння римських єпископів повстало не з якоїсь божественної сили, але від міста, в якому знаходилася їх катедра.

Монсіньор Дарбуа не є вищий своїм достоїнством від архієпископа авиненського, але не зважаючи на се, Париж дає йому першєнство, котрого він не мав би, колиб його палата замість над берегами Сени, находилася на берегах Рену. Те, що є правдою в релігійних справах, є правдою в горожанських і політичних справах. Префект Флоренції не є ані трохи вищий від префекта міста Пізи, але в горожанських і політичних відношеннях він має більшу повагу.

Я вже сказав, що з самих перших століть римський патріярх стремів до вселенського пановання над церквою. На нещастя він майже досягнув того, але всеж таки не досягнув повного успіху в своїх змаганнях, а то тому, що імператор Теодозій II постановив законом, щоби царгородський патріярх мав однакову власть з патріярхом римським.

Отці Халкедонського Собора поставили єпископів нового і старого Риму (себто єпископів царгородського і римського) на рівні у всіх справах, отже також і в церковних (Канон 28).

Шестий Картагінський Собор заперечив всім єпископам приймати собі титул князя єпископів, або найстаршого єпископа.

Що-ж відноситься до титулу вселенського єпископа, який пізнійше присвоїли собі папи, то св. Григорій I (папа), думаючи, що його наслідники ніколи не схочуть присвоїти собі його, написав слідуєчі слова: „Нехай не побажає ніхто з моїх наслідників прийняти собі те нечестиве імя, тому, що коли який небудь патріярх присвоїть собі титул вселенського, то титул патріярха не заслугує на довіря. Отже нехай християне цураються бажання присвоювати собі такий титул, який наносить недовіря тим, котрі його собі присвоюють“.

Слова св. Григорія були справлені проти його царгородського побратима, який претендував на першєнство в церкві. Папа Пелягій II називає царгородського патріярха, Іоанна, який домагався першєнства, безбожним і нечестивим. Не клопочіться, говорить він, о титул „вселенський“, який незаконно присвоїв собі Іоанн (Постник) — нехай ніхто з патріярхів не бере на себе того нечестивого імени, бо чого нам сподіватися, коли в середині священослужителів являються такі стремління? Над ними сповніться те, що було предсказане: він є князем синів гордості (Pelag. II. Lett. 13.).

Чи сі авторитетні свідчення — а я можу пригадати більш сотні подібних — не доказують нам яснійше сонішнього світла в полудне, що перші римські єпископи ніколи не були признавані за вселенських єпископів і за одинокую голову церкви? З другої сторони, хто не знає, що від 325 року, в котрім був скликаний перший Нікейський Собор, до 560 року, в котрім був скликаний другий Константинопільський Собор, між більше чим 1109 єпископами, які брали участь на перших шістьох соборах — західних єпископів було не більше дев'ятьнацять?

(Дальше буде).

І. М. Пігуляк.

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА НА БУКОВИНІ — А БУКОВИНЦІ В КАНАДІ.

(Продовження).

XIII.

„Поважаний Конгресе!

Буковинська архидієцезія, як нам відомо з історичних жерел повстала з території радовецького єпископства й з частини сучасної митрополії. Вони приналежали тоді до горішньої Молдавії (tara de sus). В сій частині Молдавії, ще перед завандруванням Румунів з Семигороду та Мармарошу Українців (Малороси)* уважалось первісним населенням сього краю. В Лаврентієвій Хроніці (Петербург, 1872, стор. 12) знаходимо в уступі про найдавніші руські племена з X—XI століття таке місце:

„Вздовж Дністра аж до середнього Дунаю поселилися Угличі й Тіверці. Вони знаходилися в великій скількості, будували свої замки вздовж Дністра аж до Чорного моря, яких сліди ми можемо ще й сьогодні всюди подибати по теперішній Бесарабії. Їх прозивали старинні Греки „Великоскитами“. Колиж десь в половині XI століття, Печеніги а потім Кумани (Половці) залили наші краї, то не знищили їх а народ засимілювали, але самі підпали впливови руського народу, який тоді був паном сього краю. Найкращий доказ нехай послужить назва сьогоднішніх карпатських **Гуцулів**, що повстала з куманського слова „Ueen“ або Gueen. Се племя було осіло в Карпатах й підпало цілковитому впливови руського народу — для котрого було й засновано в Мількові в році 1227 римо-католицьке єпископство.

Ми пригадуємо собі далше про існування **галицького князівства**, яке простягалось по землях Тіверців та Угличів вздовж Дністра, Прута, Серету до Дунаю й Карпат, як жерело до сього служить нам наша історична пісня „Слово о полку Ігоровім“, в якій говориться, що галицький князь Ярослав Осмомисл (1153-1187) панував не лиш на землях, що тягнулися до Чорного моря, середнього Дунаю, але аж до **Желізних Воріт**.

Далше ми знаходимо, ще одно старше жерело з року 1134, що вказує, що ще перед князем Ярославом Осмомислом, руський берландський князь Іванко Ростиславович уділяв купцям з Мессемирії якісь певні купецькі привілеї. З сього жерела видно досить ясно, що князь Іванко Ростиславич називає себе: „от стола галицького князь Берладський“. На підставі сього ми можемо свідомо твердити, що тоді находилася там Руська держава, до котрої приналежала й частина полудневої Молдавії.

Ми довідуємося також з Хроніки Гіпатія (Hupatius) (Полное собрание русских летописей, Петербург, 1845, том II, стор. 83), що мешканці долишнього Дунаю були рибаками й були підданими галицького князівства. Саме ім'я теперішнього міста Галац (Galati) не означає нічого іншого, як давній „Малий Галич“ для відміни князівського столичного міста Галич над Дністром.

На підставі сих історичних жерел, ми можемо з певністю твердити, що вже в X столітті частину Молдавії й Буковину замешкували Українці й треба їх уважати за первісних мешканців ської країни.

Перші відомости про вандрування Волохів (Wlachen) й їх осадження на тодішній території галицького князівства походять десь з другої половини XII століття (порівняй Калужняцький й Мікросіч über die Wanderung der Rumunen (про вандрування Румунів) в історичних документах Академії Наук, Відень 1879, стор. 50) й ми зовсім не помилимося, як скажемо, що теперішні Волохи в полудневій Молдавії й полудневій Буковині не будуть первісним населенням ської території, але зайдами.

Під татарським пануванням, яке тревало століттями, повстали на землях Молдавії, яку замешкували Українці, Половці, Волохи й приналежали до галицького князівства, з причин межусобиць князівського роду та не доброї звязи, маленькі самостійні князівства, про котрих існування стрічаємо ми згадку так часто в старих румунських документах.

З того часу припадає також повстання на якийсь час самостійної території, що називалась „Шипинська земля“, до якої складу входили північно-західна Буковина, частина теперішнього галицького Покуття, та північної частини Хотинського округу.

*) Проф. др. Козак належав довгий час до кацапської партії й як такий завсідги називав себе руским а Українців Полуднево або Маорусинами. В роках 1922-24 він був вибраний сенатором кіцманецького округу до румунського парламенту. А що заступав в сенаті свідомий український елемент, то вже був причеволений уживати слова Українець або, як він називав по німецьки або румунськи Ruthener, або Ruteana. Від сього часу він вже зближався до Українців, не заперечував їх існування, однак ще все таки тягнув в сторону Росії.

ського округу. Замки сеї території, як Цецен, Хмелів, Хотин, перекази, які стрічаємо в сьогоднішнім великім близько 4000-нім селі кіцманецького повіту Шипинці, служать нам як історичні жерела (гляди старинні документи з вересня 1436, 1444, в чтеніях московського університету 1887, том III Уляницький, Матеріали для історії взаємних відносин Росії, Польщі, Молдавії, Волохії й Туреччини в XIV. віці, в Hormuzachi: Documente priv. la istoria Romanilor, том I. 2).

В таких то не скристалізованих політичних відносинах припадають воєнні походи угорського короля Людвика I на Татар, в котрім поході брали участь і угорські Волохи (Wlache), що спричинило потім два великі переселення (descalearea) сих Волохів з Семигороду та Мармарошського округу під проводом воеводи Дрогоша, а пізніше Богдана. Посунення в сім переселенню під проводом вище згаданих князів спинилося на границях „Шипинської землі“, котра пізніше, як вимер княжий рід галицького престолу не могла удержатися, а була підбита польським королем Казимиром Великим 1349 року.

Зараз по сім знаємо про боротьбу між Богданами а Музатами та Корятівичами (з Каменця Подільського) о престіл молдавського воевідства, до якого Юрій Корятівич з Каменця Подільського убігав на підставі свого ортодоксального права, що говорить само за себе, що рівночасно з Румунами і первісне руське населення причинилося не мало до заснування Молдавського Воевідства.

В Боярській „Раді“ молдавських князів, як ми знаємо з старинних памятників засідали також побіч румунських радних й руські, навіть руська мова мала такий сильний вплив на румунських бояр, воеводів, що її уживано в канцелярських воеводів та дворах бояр.

З старинних памятників, документів, княжих записів на монастирі, довідуємося, що вони були писані руською мовою, не навіть старославянською (бо її тоді уживано лиш по церквах), але чистою живою українською мовою, такою як тоді наш народ говорив. Історичні правдиві факти вказують нам, що в тім часі української мови уживано по канцелярських воеводів, в державнім урядуванні, дипломатичних зносинах й переговорах, як також й в приватнім життю молдавських бояр та шляхти — з сих історичних жерел, яких ніхто заперечити не може досить ясно видно, що український нарід мусів стояти що до культури богато вище за румунський. Сей вплив української мови панував аж десь до половини XVII віку, коли то Воевода Василь Липул ввів намісць української урядової мови — румунську.

З сього можемо сміливо заключувати, що наші предки підпомагали немало в скріпленню Молдавської держави — як також й обороняли її своїми грудьми за часів **Александра Доброго та Стефана Великого**.

З часом румунський елемент почав скріплятися й мало по малу витиснув та з'їв український. Що се ставалося поступенно можна бачити, як з української історії так й з румунської мови, як вона поступенно розвивалась, що почала з часом викидати й українські слова, яких в той час в румунській мові було не менше 70%, а ще й тепер можна немало подибати до 25% (хоть Румуни такі хитрі майстри в присвоєнню чужих слів, що їх походження трудно з часом побачити).

Як представлялися гієрархічні відносини на полі церковнім в тім часі в Молдавії?

Се найкраще стверджують румунські історики, що їх митрополити й єпископи були висвячувані через довгі літа галицькими митрополитами й від них через довгі часи були зависимі.

Далше знаємо, що як в році 1395 митрополитий престіл в Сучаві був не занятий, то на двох претендентів на сей престіл єпископа Мелетія й Йосифа, Царгородський патріарх Антоній наложив був анатему, за провину. Князь Стефан I, вислав був свого протопопа Петра, щоб той вирівняв непорозуміння між патріархом а обома єпископами та призначив одного з них на митрополита в Сучаві. Патріарх не хотів з початку нічого уступити й ми маємо з того часу чотири письма від нього в сій справі (гляди Мікросіч й Мілер: Acta et diplomata sacra et profana, Vol. II. Acta patriarchatus Constantinopolitani S. 241-245) в яких патріарх називає край й Митрополію попри назву **Мавровлахія й Россовлахія**.

1) В першій листі до ново-назначеного адміністратора протопопа Петра — Патріарх пише по грецьки, що в перекладі звучить: „До поважаного протопопа **Россовлахії** князя Петра... адміністратора й управителя **єпископства Россовлахії**“.

2) В другім листі: „До Великого й Славного **Господаря Воеводи... Россовлахії... князя Стефана**“.

3) В третім листі до обох єпископів на котрих наложив клятву: „До виклятих **россовлахських єпископів Йосифа** (с. е. Музат вуйко Александра Доброго) й Мелетія“...

(Далше буде)

„ПРАВОСЛАВНИЙ ВІСНИК”

орган Української Греко-Православної Церкви в Канаді.

Виходить що місяця.

Видає Українська Православна Видавнича Спілка.

Редактор, Свящ. В. Кудрик.

Передплата 1 долар за 12 чисел.

THE ORTHODOX HERALD

Official organ of the Ukrainian Greek-Orthodox Church of Canada

Published Monthly.

Published by the Ukrainian Orthodox Publishing Co.

Rev. W. Kudryk, Editor.

Subscription 1 Dollar for 12 issues.

Адресуйте: — Address:

THE ORTHODOX HERALD

379 PARR STREET, — WINNIPEG, MAN.

ПРИМІР СИЛЬНОЇ ВОЛІ.

В часах війни Хмельницького з Поляками, жив в Переяславі побожний православний священик — Аввакум (Карпук). Чоловік він був старий тоді, коли вяжеться з ним отсей випадок і всюди йшла про нього слава, як про чоловіка холодного розсудку і великої витривалості.

Страшні події тоді діялися і народ тікав перед Ляхами, полишаючи рідні оселі.

Тоді то в Переяславі назбиралося багато таких безпритних втікачів. Ні майна, ні знакомих, ні не знати куда йти, чого ждати. Прийшлося неодному простягати руки по милостиню.

Але була одна душа в Переяславі, яка ділила з втікачами їх долю, а тою душею був власне священик Аввакум. Дім його став приютом для бездомних, стіл його накормив не одного голодного. І пішла про нього слава, що він плаче з плачучими, терпить з терплячими і голодує з голодними.

Але і засоби отця Аввакума нераз не вистарчали і прийшлося йому ходити поміж багатих міщан Переяслава і також простягати руку, щоби допомогти нещасливим.

І так зайшов він одного разу до богача, відомого скупаря і почав просити підмоги. Богач прийняв його непривітно, однак Аввакум на се не зважав, знаючи, що не для себе просить, але для нещасливіших ніж сам.

Не зважаючи на відмовну відповідь скупаря, Аввакум почав пояснити, що він збирає не собі, бо в нього самого нема великого недостатку. Він доказував скупареві його християнський і людський обов'язок помагати нещасному братови; він згадав милосердного Самарянина, а вкінці, коли скупар почав наганяти його з дому, Аввакум сказав:

— Власне до тебе Христос сказав: Нерозумний чоловіче! Завтра душу твою візьмуть від тебе, а те, що ти назбирав, кому буде?!

Велику обиду почув тепер скупар і не надумуючись вдарив Аввакума в лице з словами:

— Отсе тобі, панотче, від мене жертва!

Однак на своє диво не побачив на Аввакумові найменшої зміни. Ні злоти, ні змішання — спокійний, ніби нічого не сталося.

— Спасибіг, брате — сказав він богачеві — я сю жертву для себе приймаю, однак тям, що там є ще бездомні, голодні, неадіти. Не бажав би я бачити тебе в такому стані! Отже ти мусиш ще і для них хоч щобудь дати. Хібаж гарно, коли прийдеться перед ними закривати, що ти не дав нічого. Га перел ними я закрию, однак Бог вже бачить...

Не дослухав скупар. Він вправ перед Аввакумом на коліна і просив прощення за зневагу. Холодний розсудок старця так зворушив його совість, що крім грошей казав завезти до дому Аввакума хліба і ще деяких припасів, а прощаючись сказав:

— Великий гріх вчинив я нині, та я хочу, щоби він був посліднім. В сій хвилі починаєсь в мене инше життя. Від нині в кожній потребі заходи до мене, слуга божий, а двері мої для тебе днем і ночью отворені і добро має по змозі на святую роботу.

І відходив Аввакум радіючи, що сього дня мав більший успіх, як звичайно. Він дістав щедру поміч на поміч нещасним братам, а крім того розтопив закаменіле серце чоловіка і привів його знов до життя. (Уп. В. — „Пр.”)

ДУМКИ І СПОСТЕРЕЖЕННЯ.

ВШИСТКО ЄДНО.

В польській часопису „Газета Католицка” з дня 3 червня, с. р. появилися два дописи з Вішард, Саск., які кидають ярке світло на політику греко-католицьких церковних властей в Канаді, зглядно еп. Будки.

В одному дописі Юзеф Чернецкі запрошує католиків на відпуст, який мав відбутися 20, 21 і 22 червня і повідомляє, що на відпусті буде крім ксьондзів польських також ксьондз рускі.

В другім дописі М. Квятковський негодує на якусь дописувательку з Винярд, Саск., яка підписалася „Щира Полька” за те, що та запитує „до яких Поляків зачисляє себе п. К. (правдоподібно таки самий Квятковський — С.) чи до тих, що говорять по польськи, чи до тих, що „базікають” по руски, і від себе додає: „Нарікає вона на брагів Русинів, але чи М. Лотоцький, котрий купив білет (певно на якусь польську патріотичну ціль — С.) не є Русином? А як ми будували косьцол, то чи не помагали нам також декотрі Русини, як Качор, Бартошевський, Петришин, — котрі дали правдоподібно по 100 доларів, — і багато інших?”

Ось вам зразок „вшистко єдно”!

Поляки устроюють відпуст і запрошують на нього „почціві Русинів”, — таких, що люблять „братюф Полякуф”, — а щоби „почціві Русинів” прийшли, то на відпусті бере участь також „ксьондз рускі”, якого посилають туди греко-католицькі церковні власти, зглядно еп. Будка, на скільки він має слово в завідуванні греко-католицькою церквою. А чому? Бо то є „вшистко єдно”!

Дальше, Поляки будують косьцол і „почціві Русинів” дають на нього по 100 доларів. За чім поводом? За поводом своїх церковних провідників. Посилають греко-католицькі церковні власти, зглядно епископ Будка, своїх вірних до косьцола, „бо то вшистко єдно”; кажуть їм брати участь в польській відпусті, бо то „вшистко єдно”; дозволяють їм приймати тайни від римо-католицьких ксьондзів, бо то „вшистко єдно”, отже „почціві Русинів” ідуть послідовно і дають навіть по 100 доларів на польській косьцол, бо і то „вшистко єдно”. Та не тільки на польській косьцол, але і на польські патріотичні цілі. І так приміром в році 1919 в околиці Кридор, Саск. „почціві Русинів” зібрали поверх 2,000 доларів на польській военний фонд (багато давали по 100 дол.), иншими словами на порох і кулі проти своїх братів і сестер в Галичині. А чому? — бо по науці греко-католицьких церковних властей, то є „вшистко єдно”. Одна віра, один Бог, одна Польща, один папа... Всі „браття” католики...

Важне ще й те, що автор другого допису, Квятковський, негодує на „Щиру Польку” за те, що вона накидається на тих „Поляків”, які ще „по руску базікають”, себто на тих Українців, які завдяки політиці провідників греко-католицької церкви спольщилися в усім — крім мови. По його думці не важне, якою мовою чоловік говорить, але якого він переконання. Раз він підпирає польські патріотичні цілі, жертвує на польські косьцоли, учає на польські відпусти — так він є Поляк. А він се повинен знати, бо самий ще мабуть „базікає по руску”, помимо того, що почувает себе Поляком. Таких самих поглядів є мабуть і греко-католицькі церковні власти, які спонукують своїх вірних учащати до польських косьцолів та на польські відпусти і зживатися зі всім тим, що польське.

Та помимо того знаходяться ще люде, які мають відвагу говорити, що унія, себто греко-католицька церква, не є польською штучкою для златинщення і спольщення українського народу.

КАТОЛИЦЬКИЙ ПІКНІК.

Довідалися греко-католики в Монреалі, що православні Українці будуть мати в неділю, 14 червня, своє перше богослуження і гайда зробити їм збітка. Оголошили на той самий день свій пікнік, а щоби бути певними, що їх одностудці не підуть на православне богослуження, тільки на пікнік, то до пікніку додали таку „приману”, проти якої звичайному грішникови не легко опертися. Ось що читаємо в оголошенню про пікнік: „Комітет пікніку постаравсь о ріжні забавні вигравки для старших і для молодших, холодні напитки (ОБИДВА)... Загальний прихід призначений — половина на укр. греко-кат. церкву, і половина на Тов. Провіта ім. Т. Шевченка”. (Підчеркнення не мої — С.)

Що-ж в сім надзвичайному, спитаєте? Та нічого, крім одного слова „обидва”. Що-ж вонд значить? В місцевій греко-кат. мові воно значить, як кажуть, ні менше ні більше тільки „вино і горівка”. Виходить, що на пікніку мали продавати вино і горівку? Еге-ж. І дохід з такої продажі мав піти на греко-католицьку церкву і на греко-католицьке товариство? Коли вірити комітетові, який підписав оголошення, то так. А хіба-ж се по католицьки? Мабуть...

С.

Коли ти можеш сказати по правді й від щирого серця: Господи, Боже мій! веди мене туди, куди Ти хочеш, — тоді тільки ти позбавишся невільництва й зробишся правдиво вільний. Епиктет.

Яка велика сила в людині, котра все чинить по волі Бога й у всьому Йому покірна! Марк Аврелій.

Свящ. С. В. Савчук.

ЯК ПОВСТАЛА УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В КАНАДІ.

(Дальше).

Після дискусій Собор прийняв між іншими такі ухвали:

1) Н. Боднарчук — Підгурський: З огляду на те, що російська православна місія в Північній Америці, по мимо признання Української Греко-Православної Церкви в Канаді, як автономної церкви, на ділі не допускає до зреалізованню сего принципу, — Собор рішає, що Українська Греко-Православна Церква є церквою незалежною від згаданої російської православної місії.

2) Романчич — Боднарчук: Собор просить Високопреосвященного Германоса, митрополита Селевкії (Сирія), дійсствующого єпископа сирійської антиохійської православної церкви в Північній Америці, взяти Українську Греко-Православну Церкву в Канаді і Злучених Державах під тимчасовий покров, то є до часу, коли Собор зложений з делегатів Українського Греко-Православного Брацтва, делегатів парохій і священників Української Греко-Православної Церкви вибере українського єпископа, котрий має бути рукоположений після православної церкви. Сей духовний покров Митрополита обмежується до сего: Надзирати над догмами, обрядом, дисципліною Української Греко-Православної Церкви, утвердити членів Консistorії, професорів, інструкторів і кандидатів Духовного Семинаря, предложених Собором, Консistorією або Брацтвом, надзирати над наукою в семинарі, рукополагати священників і сповняти другі архиерейські потреби в Українській Греко-Православній Церкві.

3) Гаврилюк — Процюк: Всі українські греко-православні парохії і священники переходять з нинішнім днем під тимчасову духовну юрисдикцію Митрополита Германоса, котрий зобов'язується сповняти всі архиерейські потреби в Українській Греко-Православній Церкві і надзирати над духовною стороною її життя, до часу вибору і ординації українського православного єпископа, при сій адміністративна церковна власть лишається в руках Собора, Брацтва, Консistorії і парохій.

4) Підгурський—Федорчук: Собор рішає прийняти в доно Української Греко-Православної Церкви українські греко-православні парохії зі Злучених Держав, з їх священниками, які бажають сеї злуки.

5) Бачинський — Фецик: Собор рішає, що Українська Греко-Православна Церква в Канаді і Злучених Державах уважає себе частию Української Греко-Православної Церкви на Україні, однак злучиться з Українською Греко-Православною Церквою на Україні аж тоді, коли ся буде автокефальна і адміністративна власть буде в руках Українців. Рівнож Собор рішає, щоби Українська Греко-Православна Церква в Канаді і Злучених Державах старалася всіма силами, щоби Українська Греко-Православна Церква на Україні як найскорше стала автокефальною і щоби власть духовна і адміністративна була в руках Українців.

6) Бачинський — Кавка: Собор рішає, щоби слідуєчих православних священників затвердити, як священників Української Греко-Православної Церкви: оо. В. Касків, П. Дмитрик, Лев Кушнір, Д. Дирстюк, І. Палій. Крім того, з огляду на великі заслуги о. др. Л. Германа, коло зорганізованню Української Православної Церкви прийняти його на священника Української Греко-Православної Церкви і з огляду на його високе теологічне образование прийняти на ректора духовного семинаря.

7) Боднарчук — Турко: Собор одобрає спосіб, яким Українське Греко-Православне Брацтво відкрило Духовний Семинар, як що до осіб ректора, інструкторів і кандидатів і просить Високопреосвященного Митрополита Германоса зробити те саме.

8) І. Мартин — Турко: Собор рішає з нинішнім днем відкрити Консistorію Української Греко-Православної Церкви в Канаді і Злучених Державах, з тимчасовим осідком в Саскатуні, при чім Консistorія складається з трох духовних і чотирох світських осіб, репрезентантів Брацтва і Собора*)

9) Підгурський — Марко: Собор вибирає в склад Консistorії о. д-ра Гемана, о. П. Дмитрика, В. Кудрика і Мих. Стечишина, лишаючи вибір дальших членів Соборам в Едмонтоні і Саскатуні і просить Високопреосвященного Митрополита Германоса затвердити вибір.

10) Романчич — Марко: Собор затверджує о. В. Каськова на декана в ньюйорськім деканаті з правом дорадчого

*) Склад Консistorії змінив Собор в 1920 р. на 4 духовних і 3 світських осіб.

голосу в Консistorії і з титулом дорадчого члена Консistorії і просить Впреосвященного Митрополита Германоса затвердити вибір.

11) Н. Боднарчук — Н. Гаврилюк: Собор рішає, що всі кандидати, які бажали б бути рукоположені на українських греко-православних священників в Канаді і Злучених Державах, мусять скорше бути прийняті Консistorією і мусять зложити присягу виготовлену Консistorією.

12) Савчук — Басистий: Собор висловлює щирю подяку тим православним і греко-католицьким священникам, котрі, хотяй покищо належать чи то до православної місії, чи до греко-католицької церкви зрозуміли слушність нашої справи і піддержували її чим могли.

Того самого дня, 27 листопада, 1919 року, Митрополит Германос підписав угоду, якою зобов'язався взяти духовний провід над Українською Греко-Православною Церквою на тих умовах, які Собор предложив, а два дні пізніше видав перший пастирський лист до священників і вірних Української Греко-Православної Церкви.

2. Собор в Едмонтоні, 4 грудня, 1919.

Наради Собора в Едмонтоні відбувалися в салі Інститута М. Грушевського. Присутних гостей і делегатів було около 250. Настрій Собора був вельми врочистий по мимо того, що були присутні деякі одиниці, які до ідеї Рідної Церкви відносилися байдужно а то й ворожо. Головними промовцями були Василь Свистун і о. др. Герман. Послідний надзвичайно ясно і річево пояснив право українського народу мати свою Рідну Церкву, незалежну ні від російської місії, ні від Риму. Що-ж до тимчасового покрову Митрополита Германоса над Українською Православною Церквою в Канаді, то о. др. Герман сказав про се так:

„Були в Галичині колись то церковні непорядки. Закладалися Брацтва, щоби вилічити церковні рани. Приїхав антиохійський патріарх Йоаким до Львова і поміг Брацтву в його ділі. А тут в Канаді в Українців знов церковні непорядки, знов заложення Брацтва і знова антиохійський архиерей приїхав на поміч Брацтву. Ся подібність між колишніми а теперішніми часами бе в очи. Я один виджу в прийняттю надзору Митрополита Германоса палець Божий і думаю, що всі віруючі між нами також видять Божий палець в наших церковних змаганнях”.

Крім повисших двох бесідників говорило багато інших, головню підчас дискусій, а всі вони були того переконання, що тільки Українська Греко-Православна Церква зможе з часом загоїти ті рани, які отворилися на українськім церковно-народнім тілі. При кінці нарад Собор прийняв всі ухвали вінніпегського Собора і вибрав на Алберту членом Консistorії Петра Зварича, звісного канадійського українського дяча.

3. Собор в Саскатуні, 11 грудня, 1919.

Собор в Саскатуні почався богослуженням в саскатунській братській церкві. Самі наради почалися пополудни в салі Укр. Народного Дому. Порядок і зміст нарад той самий, що в Едмонтоні, але можна було зауважити дещо більший інтузіязм дотично майбутньої духовної злуки з київською митрополією. Пастирський лист Митрополита Германоса, в яким він обіцяв Українській Греко-Православній Церкві свою поміч, аж доки вона не буде мати свого рідного єпископа, викликав бурю оплесків і многоліствіє для нового приятеля українського православного народа.

При кінці нарад Собор прийняв всі ухвали вінніпегського Собора і вибрав Ф. Гаврилюка, як члена Консistorії з Саскачевану.

(Дальше буде).

ВИ СВІТЛО ДЛЯ СВІТА.

Говорив Христос ученикам:

— Ви повинні бути світлом для світа, щоби люде бачили ваші добрі діла і прославляли Отця, що на небі.

Слова Христа лунають відгомонам до нині. Кождий християнин, се ученик Христа, коли він сповняє закон Сина Божого і до нього також звернені слова: Ти повинен бути світлом для світа.

Нема чоловіка, який не міг би кожного дня бути світлом для людських душ — в дома, між сусідами і всіма, з якими він стрічає ся. Правдивий християнин, де би не пішов, він всюда настроєє благодійно людські серця. Його примірне поведіння, його щире відношення до людей приносить їм благословення. Люде при стрічі з ним чуються сильнішими, щасливішими. Саме лице праведного чоловіка кидає світло в змучені і смутні душі, дає тепло для зморожених клопотами людських почувань. Хто так жие, то сповняє заповідь Христа: Ви повинні бути світлом для світа...

ПРОТ. К. КИРСТЮК.

ЦЕРКОВНЕ ПРАВО ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ.

(Дальше).

III.

ЦЕРКОВНЕ ПРАВО.

Отже церква є згідно з метою, Богом її визначеною, виразно означеною організацією з особливими законами, якими вона удержується; що до свого існування вона самостійна і незалежна, а згідно з своїм характером вона не залежить ні від обставин місця ні від обставин часу.

Із сказаного виходить констатувати існування церковного права.

Як кожне право, так і церковне право ділимо на право в предметі (суб'єктивні) змислі і на право в предметі (об'єктивні) змислі.

В предметі змислі включає церковне право всі ті права, які мають члени церкви відповідно до становища, яке вони займають в церкві, як соціальним організмом, або всі ті права, які належаться находячимся в церкві юридичним особам¹⁾. В предметі змислі розуміємо під церковним правом всі ті правила, які упорядковують зовнішнє життя церкви, як соціального організму.

Церковне право називаємо також канонічним правом. Ся стара назва походить від грецького слова канон²⁾ і під ним в перших часах існування церкви розуміли правила (норми), які відносилися до віри і до християнського життя³⁾.

Пізніше, коли законодавча діяльність церкви прибрала ширший розмір, розуміли під канонами ті списані і церквою оповіщені норми (правила), які треба було уважати як позитивні (рішальні) і загальнообов'язуючі постанови в церкві; вони ріжнилися як від переданих церковних звичаїв⁴⁾, так і від горожанських законів⁵⁾. Тепер називаємо канонами ті церковні закони, які для греко-православної (східної) церкви знайшли своє закінчення в збірці з послідньої чвертки IX століття, а для римо-католицької (західної) церкви в її *Corpus iuris canonici*. Назву **канонічне право** можна би законно лише під таким услив'ям ужити тепер, коли церква поступала виключно після тих канонів⁶⁾.

Але ми бачимо, що в склад права, яке існує в церкві, входять різні норми з пізніших століть, які походять або від церкви, або вийшли для неї від держави; ці норми обов'язують в церкві рівно-ж як і канони, але проте вони не носять назви канонів. І тому то уживаємо тепер для права, яке існує і обов'язує в церкві (значить для канонів і всіх норм з пізніших століть походять від церкви або для неї від держави), одну назву: **церковне право**. З огляду на се являється церковне право що до матеріалу обширнішим від канонічного права, яке треба уважати есенціальною (основною) складовою частию і підставою того-ж.

Після жерел права, областного значіння, часу і т. д., ділимо церковне право на:

1. **Писане право**, яке вийшло на письмі від законодавчої влади і поставлене як норма; **неписане право**, яке вдержалося в церкві через передання і звичай. Перше зветься

¹⁾ Виходить, що підметом церкви є поодинокі члени церкви або всі в церкві находячіся юридичні особи, а не цілість церкви (як декотрі римо-католицькі каноністи твердять) і то тому, бо церква не є ані юридичною особою в змислі філософії права, ані корпорацією, якої існування підлягає до злучі кількох одиниць стремлячих до певної мети.

²⁾ Саме слово означає простолінійний прилад, яким обтисувано й вигладжувано дерево й каміння; церковні Отці уживали те слово, щоби ним означити в метафоричнім змислі церковні приписи, які немов обтисують і вигладжують життя.

³⁾ Під словом „канон” розуміли давніше те, що тепер називаємо церковним правилом (гл. 2. Канон I. Вселенського Собору: „... Богато сталося не по праву церковному”); писані послання єпископів, в яких пояснювано важніші церковні справи, як також грамоти, виставлені священникам, що переходили в другу єпархію, називалися канонічними. В римо-католицькій, як також і в греко-православній, церковній праві називалося всяке позитивне законне церковне правило „канон”: „Ecclesiastica constitutio, canonis nomine censetur” (церковна конституція називається канонами).

⁴⁾ Перший Вселенський Собор (в Нікеї 325 року) виразно розрізняє у своїм 18 каноні між церковним правилом (канонами) а церковним звичаєм (екклізіастичні сінфітія): „Дійшло до відома святого і великого Собору, що в декотрих місцевостях і містах діякони подають презвітерам євхаристію тоді коли се ані правилом ані звичаєм не передано, щоби ті, які не мають влади приносити (значить жертву), подавали Христове Тіло тим, які приносять.”

⁵⁾ 137-ма Новела Юстиніана говорить виразно про *civiles leges* (цивільне лиге — горожанські закони) і про *sacri canonis* (сакрі каноніс — церковні канони).

⁶⁾ Церква не придержується всіх канонів, бо між ними є багато таких, які вже давно втратили свою силу. Для приміру наведемо тут один такий канон: „Коді котра жінчина, для власного подвигу, обстриже волосся, яке дав їй Бог на пригадку півлалности, таку треба викласти, бо вона нарушила заповідь півлалности” (17-те правило гангріійського собору 340 р. Колиб так церква поступила в змислі сего канону, так переважно більшість жінчин в цілім світі не мала би права приходити до церкви).

законне право, друге звичаєве право.

2. **Божественне право**, або **природне право**, яке повстало враз з самою церквою й оперте виразно на виявленій волі Бога, і **позитивне право** або **церковне право**, яке оперте на докладно приписаних церковних постановках.

3. **Загальне право**, яке спочиває на загальних, для цілої християнської церкви виданих, основних постановках, і **окреме (спеціальне) право**, яке обіймає постанови для одної або другої партикулярної (одної, окремої для себе) церкви згідно з її особливими обставинами.

4. **Старе право**; сюди належать всі видані постанови за часів єдності східної і західної церкви, і **нове право**, яке обіймає постанови видані церквою після розднання тих церков.

5. **Внутрішнє право**, що обіймає постанови, які впорядковують внутрішні відносини церкви і **внїшнє (зверхнє) право**, яке управильняє відносини церкви, як цілості, до держави і до всіх прочих людей, які не належать до церкви.

6. Крім сего ділимо право на **адміністративне (зарядче, порядкуюче) право**, **судове право**, **карне право**, і т. и.

IV.

Церковне право в загальній системі права.

Тому, що церква є самостійною інституцією, мусить і церковне право займати самостійне становище в загальній системі права.

Діяльність чоловіка розвивається назверх в двох напрямках, і то зі взгляду на його відношення до інших осіб і відповідно до становища, яке він займає як член держави. З сего повстають відповідні правні відносини чоловіка, які обіймають два окремі правні поля, іменню **приватне право** і **прилюдне право**. Та сим не вичерпані всі сторони людського ества.

Чоловік має вроджене стремління до вічності, до праведности, до злуки з Богом, а сему стремлінню не відповідає ні приватне право ні прилюдне право. Се стремління находить своє задоволення в злучі з іншими одиницями, перенятими тим самим стремлінням; воно находить своє задоволення в спільности з тими, які відчувають конечність піднестись від земських до небесних просторів і злучитися з Богом. Така спільність все існувала і буде все існувати, бо її вимагає людська природа.

Церковне право побудоване на своїх власних жерелах, які походять від влади Того, який прийшов з неба на землю, щоб оснувати на землі Своє царство, церкву. „Дана мені”, каже Христос до Своїх учеників, „всяка власть на небі і на землі. Йдіть же навчайте всі народи, християчи їх в імя Отця, і Сина, і Святого Духа, навчаючи їх додержувати все, що я заповідав вам: і ось я з вами по всі дні, до кінця світу” (Мат. 28, 18-20). Сю власть передав Основатель церкви своїм ученикам, Апостолам, які й виконували її в Його імени. „Дайте й мені сю власть, щоб, на кого я положу руки, прийняв Духа Святого” (Діяння Ап. VIII. 19), сказав Симон до Апостолів, коли побачив, що лише вони розпоряжались нею. **Від Апостолів перейшла ся власть на церкву**, яка виконувала її так само свобідно і самостійно, як Основатель церкви. Силою сеї влади встановлено організацію церкви після приписаних Євангелією головних рисів, управильнено її управу, встановлено конечні уряди в церкві, впорядковано в ній спосіб життя, одним словом, видано всі ті закони, які відносяться до церковного устрою і які творять церковне право. Сю самостійність жерел церковного права, і тим самим церковного права самого, виказує як найясніше його історія; вона вчить нас, що церковне право було самостійне й самостійно розвивалося протягом перших трох століть християнства, коли то держава не то що лише не піддержувала церкви, але навіть не хотіла признати її правного існування. Та коли пізніше держава ступила в певний зв'язок з церквою, не втратило церковне право нічого з своєї основної самостійности, але навпаки воно в своїм дальшій розвитку на скріплених вже підвалинах вплинуло якраз реформуючо на державне і горожанське право, який то вплив відбився і на всім суспільнім життю тодішнього часу.

З наведеного виходить дуже ясно, що через сутнв ріжницю правних відносин, в яких чоловік може находится або як підмет про себе, або як член держави, або як член церкви, мусять існувати й три особливі поля тих правних відносин; через що й право мусить ділитися на **приватне, прилюдне (публичне) і церковне право**. В загальній системі права займає тому церковне право рівне самостійне становище, як приватне і прилюдне право.

(Дальше буде).

Хто-ж має прожиток у світі й бачить свого брата в потребі та й зачинить серце своє перед ним, то чи пробуває в ньому любов Бога? Діточки мої, не любімо ні словом, ані язиком, тільки ділом і правдою.

Посл. Іоанна 1, 17—18.

ВІДОЗВА ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В КАНАДІ.

ВПОВАЖАНІ РОДИМЦІ!

27-го червня українська православна громада в Вінніпегу приступила до будови церкви, яка рівночасно має бути катедрою єпископа Української Православної Церкви в Канаді.

Члени української православної громади в Вінніпегу підняли на себе дуже великий тягар. Обставини в Вінніпегу під теперішню пору є дуже тяжкі, однак конечність змусила українську православну громаду приступити до будови своєї церкви-катедри, бо в чужих наймлених домах неможливо провадити тої широкої роботи, яку хоче провадити православна вінніпегська громада.

Робота церковної громади в великім місті не може обмежуватись на самі тільки богослуження неділями і святами. Церковна робота мусить іти також в просвітно-громадянським напрямі. При церкві в великім місті, тим більше при українській православній церкві, повинно існувати більше число різних організацій, в першій мірі організацій молодіжи, а на такі організації треба конче мати свою власну хату.

З тих власне причин українська православна громада в Вінніпегу бачила себе примушеною сего літа приступити до будови церкви-катедри. Сего року ми думаємо скінчити тільки низший поверх церкви, — що буде пізніше служити за театральну салу і кімнати для зібрань організації коло церкви. Сей поверх буде мати 15 стіп висоти, 108 стіп довжини, а 50 стіп і 66 стіп ширини. Будівля отже закроєна на велику скалю і тому її розкладається на кілька літ. Тимчасом перший поверх, який пізніше має бути театальною салою, буде служити за церкву, а до будови самої церкви приступиться тоді, коли буде більше капіталу.

Однак і тягар збудовання першого поверху є за великий на саму вінніпегську православну громаду. Тому ми відзиваємось в першій мірі до Українців Канади, головню православних Українців, а дальше також всіх других Українців, які відчувають значіння рідної церкви для нашого народу, до складок на ціль будови української Православної Катедри св. Покрови в Вінніпегу. Ми віримо, що так як ся катедрна буде служити не тільки українській православній громаді в Вінніпегу, але цілому нашому народови в Канаді, всі Українці Канади повинні причинитись своїми датками до її будови.

В місті Вінніпегу фундатором катедри стає кожний Українець, що зложить на ню \$25.00, добродітелем, хто зложить \$100.00, а ктитором, хто зложить \$250.00. З поза Вінніпегу фундатором стає той, хто зложить \$10.00, добродітелем, хто зложить \$40.00, а ктитором, хто зложить \$100.00. Крім того на ціль будови розпродуються квадратіві стопи (фіти) по долярови за стопу. Кожний Українець в Канаді може безпечно без великого ущербку для себе купити кілька квадратних стіп.

Будова вже зачалась. Грошей вже треба і то багато. Тому ми просимо всіх спішити з жертвами негайно. Не можете дати великої суми, то дайте меншу, але дайте її зараз, бо зараз її потрібно.

Хто хотів би продавати між знакомими квадратіві стопи, хай напише по них до касієра церковного комітету.

Жертви слати на адресу касієра комітету:

H. I. BLOCK, — 210 Dufferin Ave. — WINNIPEG, MAN.

За Комітет Української Православної Громади в Вінніпегу:

П. Попель, голова.

В. Купченко, секретар.

З КАТОЛИЦЬКОГО СВІТА.

„КАН. УКРАЇНЕЦЬ” ПРОГРАВ ПРОЦЕС І МАЄ ЗАПЛАТИТИ 7,000.00 ДОЛЯРІВ.

Ненавість „Канадійського Українця” до Української Греко-Православної Церкви в Канаді і її священників, яку він показував за минулих 7 літ не вийшла греко-католикам на здоровля.

В своїй передовиці з дня 1-го жовтня, 1924 року, „Канадійський Українець” дозволив собі назвати українських греко-православних священників неукраїнами, гіпокритами, „квакати” та паразитами, які тільки сором і ганьбу приносять укра-

їнському народови і за се протерей С. В. Савчук, голова Української Греко-Православної Консисторії в Канаді і парох української православної церкви в Вінніпегу заскаржив „Кан. Українця” і Вест Кенада Публішінг Ко. за очернення. Розправа відбулася в днях 23 і 24 червня с. р. в суді Кінгс Бенч перед лавою присяглих. Як показалося, лава присяглих була іншої думки про Укр. Греко-Православну Церкву і її священників як „Кан. Українець” і признала, що згадана передовиця є очерненням о. Савчука і присудила, що

„Кан. Українець” і Вест Кенада Публішінг Ко., мають заплатити за се о. Савчукови сім тисяч долярів відшкодовання.

Перший вирок лави присяглих був на 10 тисяч долярів відшкодовання, але обжаловуючий, який ішов до суду в першій мірі на те, щоби очистити себе від закидів зроблених йому „Кан. Українцем” і щоби дістати моральну сатисфакцію, погодився, щоби суддя відіслав лаву присяглих ще раз на наради в справі відшкодовання. Суддя се зробив і другий вирок лави присяглих був на сім тисяч долярів відшкодовання.

Люде тепер говорять, що на „Кан. Українці” сповнився моральний закон: „Що посієш, те будеш збирати”.

Прот. Савчука заступали адвокати Гіп і Арсенич.

ТОВАРИСТВО о. НИКОЛАЯ В ВІННІПЕГУ ПРОГРАЛО ПРОЦЕС.

Заряд Запомогового Товариства св. о. Николая в Вінніпегу виключив був з товариства паню Гладій на тій підставі, що неначєб вона перестала бути греко-католичкою, бо взяла шлюб в независимім католицьким костелі єпископа Маркевича. Пані Гладій внесла позов до суду і суд видав вирок в її користь на підставі якого вона на дальше остає членкинею товариства. Підчас розправи виявилось, що в чартері товариства з 1915 р. нема ніякого релігійного обмеження, отже виходить, що члени товариства можуть належати до якої церкви хочуть.

В наслідок програання процесу з панею Гладій, товариство на своїх зборах, в неділю 5-го липня, приняло назад з члени одного біблійника, якого також передєше були виключили. Паню Гладій заступали адвокати Гіп і Арсенич.

„ХРИСТІЯНСЬКА” РОБОТА ЄЗУІТІВ.

Єзуїти зничили в Холмі православну Кирило-Методієвську церкву, але сего було їм замало і вони взяли до православного собору (катедри) в тім-же таки місті. Насамперед зняли з соборної дзвіниці баню з хрестом а дальше позривали золоті бані з хрестами з самого таки собора.

І все се діється в католицькій Польщі і на розказ папи, якому деякі наші заблукані браття, уніяти, поклоняються, як Богови.

ЧОГО ВЧАТЬСЯ ПОЛЬСЬКІ КЛЕРИКИ.

Часопис „Курер Польскі” в ч. 146 пише: Як нас інформують з урядових кол, справа військового приспособлення (приготовлення до воєнного ремесла) найшла горячих приклонників серед католицького духовенства. На зїзді Союзу Теологічних Заведень, який

відбувся минулого місяця в Ломжи, ксьондз В. Адамскі виголосив реферат о військовім приготуванню в духовних семінарах. В духовному семінарі у Влоцлавку заведено науку муштри, яку провадить офіцер-інструктор з місцевого гарнізону.

РАТИФІКАЦІЯ КОНКОРДАТУ

Дня 2-го червня в полудне відбулася в салі ради міністрів у Варшаві торжественна виміна ратифікаційних документів конкордату між Польщею і Ватиканом. У святі брали участь премієр Грабскі, міністер Скішинські і міністер д-р Ст. Грабскі зі сторони Польщі а зі сторони Ватикану нунцій Ляврі. При акті виміни були представники польського католицького клиру. Від Польщі промовляв Скішинські а від Ватикану нунцій Ляврі, який між иншим підкреслив, що Польща щєраз дала доказ вірности католицькій церкві та побажав від імени папи, щоби Польща якнайскорше осуянула ті великі цілі, до яких вона призначена. Конкретно нунцій тих цілей не назвав, та їх легко додуматися. Одною з них є напевне знищення унії.

ДРУГИЙ КСЬОНДЗ ІЛЬКУФ.

Львівська „Газета Поранна” з 22 травня подає докладний опис повитання воеводи в Яворові. Дослівно пишеться там таке: „В часі обіду в салі Сокола виголошено кілька бесід. Характеристичною була промова українського священника (в оригіналі „ксендза руського”), який ужив звороту: „Справедливим вироком західних держав Східну Малопольщу прилучено до Польщі”. Сі слова викликали бурю оплесків. Промовець заїнтонував „Многая літа”, яку то пісню відспівали всі присутні”. На границі яворівського повіту також витали воеводу. Се опи сє та сама газета дослівно так: „Зявився тут греко-католицький парох о. Горницький з орхестрою, зложеною з 11-14 літних хлопців „Русинів”, повбираних у народні сгрєї, що грала польський гимн. Пана воеводу витали хлібом і сіллю. Поляк промовляв по польськи, „Русин по руськи”.

ОБІКРАЛИ ЦЕРКВУ СВ. ПЕТРА В РИМІ.

Римська поліція пошукує за двома американськими Італійцями, яких підозріває о крадіж в церкві св. Петра в Римі. Недавно тому якісь спритні злодії обчистили фігуру св. Петра з золота, а також смикнули і дорогоцінний золотий перстень з Петрового пальця. Крадіж обчислюють на півтретя мільона вартости. Поліція думає, що злодійства доконали злодії, які мають американське вишколення.

УНІЯЦЬКІ ЕПИСКОПИ ПРИСЯГАЮТЬ ПОЛЬЩІ.

Новинка з Варшави, з 5 червня доносить, що прибувши до Варшави греко-католицькі єпископи, Шептицький, Хомишин і Коциловський присягнули на вірність Польщі.

РУМУНСЬКИЙ ПАТРІАРХ.

Синод Румунської Автокефальної Православної Церкви заявився 4-го лютого 1925 за встановлення патріархату румунської церкви, а 7-го лютого се рішення стало законом. Говориться в нім, що Митрополит-Примас Мирон Кристя підноситься до патріаршої гідності і починає зватися „Архиєпископ і Митрополит Угро-Валашський і Патріарх Румунський”.

БОРОТЬБА МІЖ ФИЛИПОВСЬКИМ І ПЛАТОНОМ.

Палата російського митрополита Платона Роджественського при соборі св. Николая на 15-й 97-й вулиці в Нью-Йорку була 1 липня місцем бою за посідання палати, собора і цілої православної дієцезії в Злучених Державах. У війні брав участь православний єпископ Адам Филиповський і відділ поліції з одного боку, яко атакуюча сторона і митрополит Платон та його секретар о. Лев Туркевич з другого боку, як обороняюча сторона.

А. Филиповський заскаржив був митрополита Платона, що він неправдо оголосив себе верхником російської церкви в Америці і зажадав, аби він звернув йому, Филиповському палату, собор і дієцезію в Злучених Державах, яко правдивому верхникови сії церкви. Розправа відбулася 11 червня і суддя Лайден признав правильність домагань Филиповського. Одначе митрополит Платон того присуду не признав і не думав уступати. З уваги на се Филиповський звернувся до ньюорської поліції, щоб силою викинула Платона його резиденції і віддала йому власть.

1 липня рано прийшов під палату митрополита Платона капітан поліції Джеймс Дж. Геген з відділом поліції і Филиповським. Він задзвонив до хати, але ніхто не обзивався. Тоді звелів полісменам вилонити двері і всі увійшли до середини. В канцелярії був секретар о. Туркевич. Капітан Геген передав йому присуд суду. Туркевич відповів:

— Я признаю присуд суду, але того чоловіка Филиповського ні!

— Я православний архиєпископ Північної Америки! — сказав Филиповський.

— Неправда! — відповів Туркевич.

Филиповський тоді подобрів і сказав, що Туркевич може далі остатись на свому ста-

новищі. Але сей відповів, що радше піде на вулицю.

Тоді поліція стала шукати Платона і найшла його на другому поверсі. Филиповський сказав до старого сивого митрополита, щоб віддав йому власть і додав, що як його признає, то може остатись в палаті. Платон теж відповів, що не признає його і піде на вулицю. Він покинув резиденцію і пішов жити до приятелів.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ УНІЯТА.

(Закінчення.)

Відродження української православної церкви відкриває нову, кращу добу української історії, добу світла і волі для українського народу. Можна було все програти нам, та не вільно нам запропастити здобутків революції; тим здобутком є якраз відродження укр. прав церкви. І як ми любимо свій нарід, як хочемо української держави, то мусимо дати моральну поміч українській православної церкви, при чій допомоч свій ідеал напевно досягнемо. Як не жалували ми майна і крові в обороні України в чорашній минушині, — так не жалуймо ради України залишити нам накинений греко-католицизм, унію. Унія не дала нам нічого і не дасть нам нічого ні тепер ні пізніше. Унія, греко-католицизм зі своїм стремлінням до цілковитого привернення на латинство, не має місця, не має права існування між нами, як в Галичині так і на Американському континенті! — Унія в Галичині держиться на нетрівких основах вже тепер, і колиб не сприяючі обставини і політична перевага ворожих нам Польків, то унія вже не існувала! — Унія в Галичині зненавиджена, інтелігенція зовсім не интересуєся а радше уникає і втікає від гр. католицької церкви. Нездарне й ганебне введення уніятських єпископів втворює антагонізм до греко-католицької церкви не лише між галицькою інтелігенцією світською але і духовною, та між самими гр. кат. богословами, котрі не годяться на латинізацію грецького обряду, і покидають семінар. Уніятські єпископи стараються всіма силами використати невідради політичні обставини в Галичині в цілях запровадження латинізації в греко-католицькій церкві. Вони вимагають від нас нової зради; як колиш ми зрадили і відреклись православної віри і прийняли унію, так тепер хочуть, щоб ми зрадили унію і відреклись грецького обряду.

Але очі галицької суспільности звернені не в сторону Риму, а на золотий Київ! Не Рим, не латинство є нашим рятунком, вихідною точкою із поганого положення, а золотий Київ, де відродилась і розвиваєсь так довго очікувана українська православна церква. Ціль наша буде досягнена, діло наше буде викінчене коли ми всі перебуваючі на еміграції в різних краях й державах, віддамо всі свої сили і духові здібности для української православної церкви, коли з нею і для неї будемо працювати щиро, совісно й з вирозумінням... Сучасна дійсність кличе й завзиває нас до сего.

Нам на еміграції треба звернути увагу, дати позір, бути чуйними і обережними, що діється на нашій Україні і що ми робимо, і як робимо, щоби виратувати себе з духової неволі, в якій кожний — до тепер находитсь. Пожертвуймо всі свої сили, всю свою енергію, творчість здорового ума відродженій Укр. Православній Церкві. При ній і знею досягнемо свій найвищий ідеал, при ній і з нею ми підемо вперед, зробимо поступ у всіх галузях нашого національного життя! „Відродження і Поступ”! Як багато говорять ці слова! Скільки то літ ми мусили ждати, щоб діджатись так відповідної хвилі, часу в котрім ми себе від-

роджуємо, і маємо спримогу брати участь в культурно-національній і церковній роботі! Ми не завстидаємось і перед будучим поколінням, не заслужимо собі ганьби від них, коли підемо на стрічу Сонцю Золотому — відродженій Укр. Прав. Церкві, — до котрої мусимо вернутись по довгій блуканні, як вернув Блудний Син, до дому отця свого!... Перед нами немає жадних перепон. Нам нічого лякатись!... З повною вірою і з сильною надією в кращу будучність українського народу, при допомочі Української Православної Церкви, пожертвуймо всі свої сили, щоб промостити шлях до Воскресення Соборної України, — до досягнення якої відроджена Укр. Прав. Церква зробила вже рішучий крок. Важкі наші завдання на еміграції, — та годі й відказатись від них! — Зробити відповідне рішення — се найголовніша річ в життю людини, народа! Збуваючи мовчанкою й придивляючись байдужно творячимся подіям, тимсамим допускаємося насильств над собою і нашою нацією. Політичні висліді із наших невдач звязали нам руки, як мало кому в історії, та можемо ще все направити, коли своєю рішучою поставою, залізною енергією не дозволимо Полякам і Римови доконувати насильств над нашим народом за помічю греко-католицької церкви. Шкідлива політика Шептицького і інших „князів” греко-католицької церкви звісна вже всім.

Чому керма церковної влади, від котрої так багато залежить хід подій історії народа, має находитись в руках людей нам ворожих і зависимих не від українського громадянства, але від Поляків і Риму?? Чому Рим вибирає для нас якраз таких людей на єпископів, які роблять шкоду всему українському загалові?.. Як довго ще маємо сему придивлятись? Українським греко-католицьким богословам не дозволяють бути священиками між своїм народом, бо бельгійські і французькі Редемптористи займають з кожним днем становища церковні, як по містах так по селах в цілій Галичині. Що чекає нас в найближчій вже будучности? Цілковита латинізація церкви а тим самим й винародовлення українського народу в Галичині!...

Завданням нашим є, не то що спинити, але спричинити цілковиту невдачу політиці і плянам Риму й уніятських вождів — владик, що провалять нас Українців в пропасть. Частина української еміграції як в Канаді так і в Америці вже зробила свій перший крок в тім напрямі, і паралікує заміри католицької Польщі і Риму.

Витаймо, отже радо відроджену Укр. Прав. Церкву, промощуймо її дорогою, підпоможім їй в предстоячій тяжкій праці. Слава і честь тим, що несли свою поміч і жертвували свої труди на добро відродженій Укр. Прав. Церкві від самого початку. Дай Боже, щоб в тій нерівній боротьбі вони і на дальше витримали і устоялись на сторожі як хоробрий, відважний жовнір!..

Відродження Укр. Прав. Церкви — се дорога до Соборної України!
І. М. Галичанин.

На Укр. Прав. Церкву в Вінніпегу.

Дальші жертви на будову Укр. Прав. Катедри в Вінніпегу зложили слідуєчі:

Дм. Данько —	\$15.00
П. Г. Войценко	50.00
О. Климак	25.00
Ст. Гнатишин	25.00
Ю. Гуменюк	10.00
С. Матвій	25.00
Пані К. Ожійовська	10.00
Г. Сич	5.00
Панна Дячик	5.00
В. Угринюк	25.00
Н. Н.	5.00
П. Марко	25.00
М. Паньків	25.00

Православний Календар на Рік 1925.

(Після нового стилю)

СЕРПЕНЬ.

1 С. Мокрини
2 Н. 8. по С. † Іллі пр.
3 П. Симеона Юрод.
4 В. Марії Магд.
5 С. Теофіля, Трофима
6 Ч. Бориса і Гліба
7 П. † Усп. св. Анни
8 С. Єрмолая
9 Н. 9. по С. Пантел.
10 П. Прохора, Нікомора
11 В. Калиника, Сераф.
12 С. Сили, Андроника
13 Ч. Евдокіма правед.
14 П. В. Ч. Х. Маков.
15 С. Пер. мощ. св. Ст.
16 Н. 16. по С. Іс. і Дальм.
17 П. 7 от. в Ев., Евдокії
18 В. Євсигнія
19 С. Преобр. Господ.
20 Ч. Дометія, Пульхерії
21 П. Еміліяна еп.
22 С. Ап. Матея
23 Н. 11. по С. Лаврент.
24 П. Евпла, Клявдії
25 В. Фотія, Аникити
26 С. Максима
27 Ч. Міхея, Теод. печ.
28 П. Усп. Пр. Богор.
29 С. Пер. Обр. Госп.
30 Н. 12. по С. Мирона
31 П. Фльора і Лавра

В. Свистун	25.00
Ю. Гуменюк	15.00
Вол. Баран	50.00
Пані Е. Вавриневич, Фіцгералд, Алта, (кв. ф.)	2.00
Т. Д. Волохатюк, Мерит, Б. К. (кв. ф.)	1.00
Пані Я. Кулачовська, Вайта, Ман.	10.00
В. Скарвінко	5.00
С. Басистий	10.00
Т. А. Горбай, Витків, Саск. (кв. ф.)	1.00
Збірка в церкві в Вінніпегу на Великдень	54.52
П-ні Тиховецька (кв. ф.)	2.00
Стефан Лоза, Десмал, Ман	2.00
А. Голембійовський, " "	2.00
Р. Минрик,	2.00
М. Скиба	5.00
С. Шевчук	5.00
І. Будзінський	5.00
Я. Богоніс	10.00
М. Онуфреїв	25.00
Я. Ожійовський	25.00
Пані Довбуш	5.00
о. П. Мельничук прислав збірку 11 доларів від слідуєчих:	
По 1 дол.: Юрко Філич, п-ні Анна Філич, Іван Філич, п-ні Анна Філич, Мих. Філич, Стефан Слижук, Василь Слижук, Никола Слижук, Мих. Ільницький, Никола Ільницький, Дмитро Романчич.	
Разом	\$11.00

Збірка о. К. Кирстюка:
На зборах, 27 червня 1925, православної парохії Пресвятої Тройці коло Пескльиця, на полудні від Геффорд, Саск., жертвували слідуєчі парохіяне на будову Катедри:

По 1 дол.: Мих. Н. Симчич, Іва Білавич, Іван Симчич, Іван Габрись.
По 50 цт.: Василь Богданський, Василь Зазулінський, Філіп Бабич, п-ні Марія Лазарович.
Петро Твердохліб 40 центів.
Разом \$6.40
Повисший список включає тільки ті збірки, які вплинули до каси по кінець місяця червня.
Щире спасибіг всім жертводавцям складає заряд церкви.
Г. Блок, касієр.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „ПРАВ. ВІСНИКА” ЗЛОЖИЛИ:

І. В. Семенюк, Радвей Центр, Алта., 5 доларів.
Т. Д. Волохатюк, Мерит, Б. К. 1.00
Василь Кобітович, Монреал, Кве. 1 долар.
Збірка в Каппон, Алта. на заклик о. Кусого — гроші переслав В. Климак 5 доларів.